

تیمور لنگ

آخرین فاتح بزرگ جهان

www.ketab.ir

تألیف: هارولد آلبرت لمب

ترجمه: علی جواهرکلام

سرشناسه	لamb, Harold	لamb, Harold	لamb, Harold
عنوان و نام پدیدآور	تیمور لنگ: آخرین فاتح بزرگ جهان/تالیف هارولد لامب؛ ترجمه علی جواهرکلام.	تیمور لنگ: آخرین فاتح بزرگ جهان/تالیف هارولد لامب؛ ترجمه علی جواهرکلام.	تیمور لنگ: آخرین فاتح بزرگ جهان/تالیف هارولد لامب؛ ترجمه علی جواهرکلام.
مشخصات نشر	زنگان: هلال نقره‌ای، ۱۳۹۷.	زنگان: هلال نقره‌ای، ۱۳۹۷.	زنگان: هلال نقره‌ای، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۲۷۲ ص.	۲۷۲ ص.	۲۷۲ ص.
شابک	978-622-6047-19-7	978-622-6047-19-7	978-622-6047-19-7
وضعیت فهرست نویسی	فینا	فینا	فینا
یادداشت	Tamerland, the earth shaker. عنوان اصلی:	Tamerland, the earth shaker. عنوان اصلی:	Tamerland, the earth shaker. عنوان اصلی:
یادداشت	کتاب حاضر با عناوین و ناشران مختلف در سال‌های متفاوت منتشر شده است.	کتاب حاضر با عناوین و ناشران مختلف در سال‌های متفاوت منتشر شده است.	کتاب حاضر با عناوین و ناشران مختلف در سال‌های متفاوت منتشر شده است.
یادداشت	کتابنامه.	کتابنامه.	کتابنامه.
عنوان دیگر	آخرین فاتح بزرگ جهان.	آخرین فاتح بزرگ جهان.	آخرین فاتح بزرگ جهان.
موضوع	تیمور گورکانی، ۷۳۶ - ۸۰۷ ق.	تیمور گورکانی، ۷۳۶ - ۸۰۷ ق.	تیمور گورکانی، ۷۳۶ - ۸۰۷ ق.
موضوع	Timur, 1336 - 1405	Timur, 1336 - 1405	Timur, 1336 - 1405
موضوع	مغولان - تاریخ	مغولان - تاریخ	مغولان - تاریخ
موضوع	Mongols -- History	Mongols -- History	Mongols -- History
موضوع	ایران - تاریخ - تیموریان، ۷۷۱ - ۹۱۱ ق.	ایران - تاریخ - تیموریان، ۷۷۱ - ۹۱۱ ق.	ایران - تاریخ - تیموریان، ۷۷۱ - ۹۱۱ ق.
موضوع	Iran -- History -- Timurids, 1370 - 1505	Iran -- History -- Timurids, 1370 - 1505	Iran -- History -- Timurids, 1370 - 1505
شناسه افزوده	جواهرکلام، علی، ۱۲۷۵ - ۱۳۵۵، مترجم	جواهرکلام، علی، ۱۲۷۵ - ۱۳۵۵، مترجم	جواهرکلام، علی، ۱۲۷۵ - ۱۳۵۵، مترجم
رده بندی کنگره	الف ۱۳۹۷ ن ۹۷/۱۰۹۷ DSR	الف ۱۳۹۷ ن ۹۷/۱۰۹۷ DSR	الف ۱۳۹۷ ن ۹۷/۱۰۹۷ DSR
رده بندی دیویی	۹۵۵/۰۶۶۱	۹۵۵/۰۶۶۱	۹۵۵/۰۶۶۱
شماره کتابشناسی ملی	۵۳۳۱۹	۵۳۳۱۹	۵۳۳۱۹

انتشارات هلال نقره‌ای

تیمور لنگ آخرین فاتح بزرگ جهان

نویسنده: هارولد آلبرت لمب

مترجم: علی جواهرکلام

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸

چاپ: باران

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

قیمت: ۵۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۴۷-۱۹-۷

مراکز پخش:

زنگان، کوی شهریار، سه‌پنل غربی، ۱۶۶۱

قم، میدان ولیعصر (عج)، بلوار خلیج فارس به سمت چمران، کوچه ۲۱ (استخر دریا)، پلاک ۱۷

۰۹۱۹۵۸۷۳۴۷۶ - ۰۹۱۹۸۵۳۷۶۸۷

تمام حقوق برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

۷..... مقدمه مؤلف

۷..... سعی و کوشش

۱۳..... بخش یکم

۱۵..... فصل اول: ماوراءالنهر - آن طرف رود جیحون

۱۹..... فصل دوم: مردان با کلاه خوک

۲۴..... فصل سوم: شاه آفرین (تاج بخش) سالی سارای

۳۰..... فصل چهارم: بانوی خداوند گار

۳۶..... فصل پنجم: تیمور دیپلمات

۴۳..... فصل ششم: سرگردان

۵۰..... فصل هفتم: یک شتر و یک اسب

۵۵..... فصل هشتم: کنار پل سنگی

۵۹..... فصل نهم: جنگ باران

۶۴..... فصل دهم: دو امیر

۷۳..... فصل یازدهم: روی پشت بام دنیا

۷۹..... فصل دوازدهم: زین الدین سخن می گوید

۸۶..... فصل سیزدهم: کار صوفیان

۹۳..... بخش دوم

۹۵..... فصل چهاردهم: سمرقند

فصل پانزدهم: قزل اردو.....	۱۰۲
فصل شانزدهم: در جاده‌های استپ.....	۱۱۱
فصل هفدهم: در سرزمین سایه‌ها.....	۱۲۰
فصل هجدهم: مسکو.....	۱۲۷
فصل نوزدهم: ساقیان - هم پیاله‌ها.....	۱۳۵
فصل بیستم: قلمرو وسیع.....	۱۴۵
فصل بیست و یکم: بر پشت زین.....	۱۵۲
فصل بیست و دوم: سلطان احمد بغدادی.....	۱۵۹
بخش سوم.....	
فصل بیست و سوم: محروم‌های سمرقند.....	۱۶۷
فصل بیست و چهارم: خانم بزرگ و خانم کوچک.....	۱۷۷
فصل بیست و پنجم: مسجد جامع تیمور.....	۱۸۳
فصل بیست و ششم: جنگ سه ساله.....	۱۸۷
فصل بیست و هفتم: یوحنا ی اسقف به اروپا می‌رود.....	۱۹۴
فصل بیست و هشتم: آخرین جنگ صلیبی.....	۱۹۹
فصل بیست و نهم: تیمور و ایلدرم به هم می‌رسند.....	۲۰۵
فصل سی‌ام: پشت دروازه‌های اروپا.....	۲۱۳
فصل سی و یکم: دنیای سفید.....	۲۲۰
سرانجام: نتیجه‌ی کوشش چه بود؟.....	۲۲۴
بخش چهارم: یادداشت‌ها.....	
۱- خردمندان در میدان جنگ.....	۲۳۱
۲- کمان در مشرق و مغرب.....	۲۳۳
۳- آتش اندازان.....	۲۳۴
۴- آنقره.....	۲۳۶
۵- دوک ویتولد و تاتار.....	۲۳۸
	۲۴۲

۶- دو خداوند جنگ	۲۴۴
۷- شاعران	۲۴۶
۸- مغول	۲۴۸
۹- تاتار	۲۵۰
۱۰- ترک	۲۵۲
۱۱- شیخ الجبل	۲۵۵
۱۲- شهر قشنگ و زیبای تبریز	۲۵۷
۱۳- کلاویجو در تبریز	۲۵۹
۱۴- سراپرده امیر	۲۶۱
۱۵- گنبد بزرگ	۲۶۲
۱۶- از کله آدم منام می ساختند	۲۶۳
۱۷- اخلاق و صفات تیمور	۲۶۴
۱۸- تیمور و مذهب	۲۶۶
منابع	۲۶۹

مقدمه‌ی مؤلف

سعی و کوشش

پانصد و پنجاه^۱ سال پیش مردی کوشید که خود را فرمانروای جهان بسازد. هر اقدامی که کرد موفق شد، ما او را تیمور لنگ می‌خوانیم.

در آغاز وی چندان مهم نبود فقط بر قطعه‌ای از اراضی و عده‌ای گله‌دار آن سرزمین مردپرور پهلوان خیز یعنی آسیای مرکزی فرمانروایی داشت. تیمور مثل اسکندر مقدونی پسر پادشاه نبود و مانند چنگیز ریاست قبیله را از پدر ارث نمی‌برد. اسکندر و چنگیز هر دو هنگامی که به جهانگردی برخاستند از خود همراهانی داشتند مردم مقدونیه با اسکندر و مغول‌ها با چنگیز همراه بودند؛ ولی تیمور لنگ عده‌ای را دور خود جمع کرد.

تیمور سپاهیان نیمی از جهان آن روز را یکی پس از دیگری شکست داد. او شهرها را در هم کوبید و مطابق میل خود از سرنو آباد ساخت. کاروان‌های بازگانی دو قاره از وسط راه‌های او می‌گذشتند، تیمور ثروت چندین امپراتوری را گردآورد و به میل خویش مصرف کرد. بر قله کوه‌های بلند در ظرف یک ماه کاخ‌ها و عشرتگاه‌ها بنا کرد. شاید بیش از هر بشر دیگر این مرد عجیب در مدت حیات خویش کوشید تا مجموعه و طرح‌های غم‌انگیز را به چنگ خود درآورد و آن را به شکل نیکوتر و دل‌چسب‌تر از سرنو قالب بریزد.

او آن روز و امروز به نام تیمور لنگ مشهور بوده و هست. در تواریخ عمومی ما نام

۱. این تاریخ مطابق با تألیف کتاب است ولی اکنون قریب پانصد و هفتاد سال می‌شود. مترجم

وی تیمور لنگ است. گرچه اروپایی‌های پانصد سال پیش او را تاتاری می‌خواندند. آن‌ها به طور مبهم تیمور را فرمانروا و جهانگیر بی‌رحمی می‌شناختند که تا پشت دروازه اروپا رسیده بود و با چادرهای زربفت حرکت می‌کرد. از کله کشته‌ها منار می‌ساخت و شب‌ها در موقع حرکت روی تپه‌ها آتش افروزی می‌نمود تا راهنمای سپاهیان وی باشد. اما آسیا این مرد را بهتر می‌شناخت و خوشبختی‌ها و بدبختی‌های وی را یکایک می‌دانست. دشمنان آسیایی وی شهرت داده بودند که او یک گرگ خاکستری رنگ بزرگ زمین خواری است؛ اما دوستان و پیروانش می‌گفتند تیمور شیر ژبان و جهانگشای عالی مقام است. میلتون^۱ شاعر کور انگلیسی پس از شنیدن و مطالعه کردن افسانه‌های مربوط به تیمور ظاهراً رنگ‌های زننده درهم آمیخته‌ای به دست آورده که با آن رنگ‌ها شیطان بزرگ خویش را نقاشی و رنگین ساخته است.

تاریخ‌نویسان درباره وی سکوت کردند، اما شاعران از آن داستان‌ها ساختند. ولی در هر حال طبقه‌بندی شرح حال تیمور لنگ کار آسانی به نظر نمی‌رسد. تیمور عضو هیچ سلسله و خاندانی نبوده، اما خودش سلسله‌ای تأسیس کرده است. او مثل آتیلا که یکی از وحشیان بود شهر رم را به باد یغما نداد، ولی خودش در صحرای بی‌آب و علف شهر، رم تازه‌ای بنا نمود. گرچه برای خود تاج و تختی فراهم آورد اما قسمت عمده عمر را پشت زین اسب گذراند. وقتی که او دست به کار ساختمان شد از نمونه معماری گذشتگان تقلید نکرد و طرح تازه‌ای مطابق نظر خویش ریخت یعنی از مشاهده صخره‌ها و قله کوه‌ها و گنبد‌های دمشق (پیش از آنکه آن شهر را آتش بزند) کلیاتی در نظر گرفته و از روی آن نمونه‌ها، بناهایی احداث کرد. همان طرح‌های عالی تیمور نقشه‌ای برای معماری روس‌ها و طرحی جهت ساختمان تاج محل گشت. اتفاقاً عمارت تاج محل هم به دست یکی از نوادگان وی برپا شد.

تاریخ اروپا در ایام تیمور به خوبی معین است. ما می‌دانیم که در آن ایام شهر ونیس^۲

۱. جان میلتون از شعرای انقلابی قرن هفدهم انگلستان مهم‌ترین اثر او «جنات مفقوده» است. مترجم.

۲. ونیس در قرن چهارده میلادی مهم‌ترین جمهوری اروپا بوده و تا سال ۱۸۱۴ مستقل بود و آن موقع ضمیمه اتریش شد و اکنون جزء ایتالیا می‌باشد. مترجم.

توسط شورای ده نفری اداره می‌شده، و رینزی، موسولینی آن ایام گشت و آن جریان یک نسل پس از مرگ دانه واقع گشت. پتراک در آن اوقات به تحریر اشتغال داشت و فرانسه جنگ‌های صدسال دوره خود را طی می‌کرد و درعین حال بورگوندی‌ها و اورلئانیست‌ها با جلادان پاریس زدوخورد داشتند و شارل ششم باحال نیمه دیوانه به‌طور بی‌طرفی این منظره‌ها را تماشا می‌کرد.

تاریخ آن روز اروپا چگونگی وقوع این حوادث را ذکر نموده است. اروپای آن روز جوان نورسیده‌ای که آهسته‌آهسته از میان تاریکی‌های قرون وسطی در حال برخاستن بود. هنوز آتش رستاخیز (رنسانس) برافروخته و درخشنده نگشته بود.

اروپا شیفته تجملات تمدن شرق بود و از آن نظر به شرق می‌نگریست. کتان و ادویه و ابریشم و ظروف چینی و فولاد شرق را می‌خواست آن روزها نقره و طلا و جواهرات از مشرق به اروپا می‌آمد و به واسطه همین کالاها شهر ونیس و جنوا، ثروتمند و مهم گشته بودند؛ و قرطبه و اسپانیله اسپانی به دست اعراب آباد گشته بود و کاخ‌های غرناطه را آن‌ها برپا کرده بودند، قسطنطنیه هم وضعی نیمه شرقی داشت.

امروز در محلی که راه آهن ماوراء سبیره اتصال می‌یابد تخته‌سنگی برپا داشته‌اند که بر یک طرف آن کلمه آسیا و برطرف دیگر آن اروپا دیده می‌شود. در زمان تیمور این علامت می‌بایستی پنجاه درجه به طول غربی دورتر از محل فعلی قرار گیرد، به عبارت دیگر بایستی در اطراف ونیس باشد. اروپای مرکزی (خاص) باید قسمتی از استان‌های آن به شمار بیاید. استان‌هایی که بارون‌ها و سرف‌ها (بندگان) در آن زیست می‌کردند و شهرها از کلبه‌ها و دهات کوچک تشکیل یافته بود و چنان که مورخ می‌نویسد زندگانی عبارت از آه و ناله و شکوه و زاری بود.

ما نمایشگاه اجتماعی آن روز اروپا را به‌خوبی می‌دانیم اما مردی را که برای فرمانروایی بر جهان، در آن موقع قیام کرد، به‌خوبی نمی‌شناسیم. اروپاییان آن روز جلال و عظمت تیمور را ماوراء قوای زمینی و نیروی وی را شیطانی می‌دانستند. همین که تیمور به آستانه‌ی ممالک آنان رسید پادشاهان اروپا نامه‌ها و سفرا نزد وی فرستاده او را تیمورلان بزرگ، خداوند تاتاری خواندند.